

СНАБДИТЕЛСКА ЛОГИСТИКА-ПРОЦЕСЕН МОДЕЛ

Д. Павлова

PROCESS MODEL OF SUPPLY LOGISTICS

D. Pavlova
E-mail: dori74@abv.bg

ABSTRACT

Process model of supply logistics, which provides for unified and structure covering of logistic activities and tasks regardless of organization structure of enterprise

Key words : *supply logistics, process model of logistics, logistics activities and tasks*

ВЪВЕДЕНИЕ

През последното десетилетие логистиката придоби изключителна популярност в страните с пазарна икономика. Управлението на логистиката е изведено на най-високо ниво на фирмената йерархия поради факта, че тя може не само да осигури, но и да се превърне в основен източник на конкурентни предимства.

Майкъл Е. Портър в своята книга "Конкурентно предимство", посочва три основни стратегии за постигане на конкурентно преимущество на пазара, а именно:

- Лидерство в разходите
- Диференциация
- Фокусиране

Майкъл Портър извежда концепцията за веригата на добавяне на стойност/The Value Chain Theory/ като възможност и начин на разделяне на фирмата на нейните стратегически дейности, за да се определи влиянието и поведението на разходите и потенциалните източници на диференциация, както и възможността да "фокусира" своите усилия за постигане на конкурентно предимство на един или повече пазари.

1. Вътрешна логистика-дейности, свързани с получаването, съхранението, разпределението, включените в производството на продукта дейности, като материално осигуряване, контрол на запасите, транспортни схеми и др.

2. Операционни процеси-дейности, свързани с трансформирането на суровините в готова продукция и др.

3. Външна логистика- дейности свързани с концентриране, складиране и териториално разпределение на стоките до потребителите, разпределение на готова продукция, съхранение и др.

4. Маркетинг и продажби.

5. Сервизно обслужване.

Съвременното звучене на концепцията на М.Портър разграничава фирмените стратегически дейности по следния начин :

- Снабдяване
- Производство
- Дистрибуция

В което се изразява най-общо определението за логистичната концепция и интегрираното управление на трите фази на движение на материалния поток - входящ, вътрешен и изходящ материален поток.

Настоящата статията представя стратегическата фирмена дейност снабдяване, т.е. снабдителската логистика във фирмата.

Целта е да се представи един общовалиден процесен модел на снабдителската логистика, който осигурява единно и структурирано обхващане на логистичните дейности и задачи, независимо от организационната структура на предприятието.

НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОЦЕСЕН МОДЕЛ НА СНАБДИТЕЛСКАТА ЛОГИСТИКА

Един общовалиден процесен модел е необходим, тъй като трябва на по-късен етап да се оценят взаимовръзките и взаимодействията

ствията между логистичните цели и частичните процеси, както и да се установят причините за грешките, техните влияния и въздействия, и източниците на грешките, които са локализиращи в процесите.

Общовалидният процесен модел на снабдителската логистика позволява извличане на показатели и разработване на системи от показатели, приложими за анализ на ефективността на организацията, независимо от нейната специализация.

СНАБДИТЕЛСКАТА ЛОГИСТИКА КАТО ИЗТОЧНИК НА КОНКУРЕНТНИ ПРЕДИМСТВА

Краткосрочните желания на клиентите и променящата се производствена програма изискват висока гъвкавост и висока скорост на реакция на снабдителската логистика. Обобщавайки твърденията на различни автори, то основна цел на снабдителската логистика е “високо качество на логистичното обслужване”. Основната цел е съпроводена от други цели, които изграждат йерархична структура от цели /целева система/. Не структурирано и не йерархично подредени, подделите, които могат да се изведат в отношението клиент – доставчик с клиента “производство” са:

→ “висока готовност за доставка” производни поддели: “високо обслужване на доставките”, “точно спазване на доставките” и “кратки срокове на доставките”;

→ “ниски логистични разходи”;

→ “ниски разходи за запаси”.

Всяка една организация се стреми да постигне своите цели, разработвайки и прилагайки подходящи методи и концепции. Методът за идентифициране на грешки, посредством показатели в рамките на системата за контролинг на снабдителската логистика, е подходящ, поради факта, че предлага не само констатации и идентификации на грешки, а системи за ранно предупреждение, както и превантивни мерки и контрол. Ефективното и ефикасното управление на процесите в снабдителската логистика осигуряват напълно предимства в разходите и производителността на организациите, от което следва, че снабдителската логистика е един от основните източници на конкурентни предимства.

ПРОЦЕСЕН МОДЕЛ НА ОПЕРАТИВНАТА СНАБДИТЕЛСКА ЛОГИСТИКА

Под модел се разбира най-общо изобразяване на отделните части от действителността. Под процес се разбира съдържателно обособена, времева и логическа последователност от функции, която се изпълнява за обработката на съответния обект.

Задачите на снабдителската логистика обхващат “снабдяване от пазара на всички необходими за производството материали и гарантиране на безпроблемно осигуряване на производството със съответните материали”. Снабдителската логистика трябва да координира потребността на производството на собственото предприятие с условията на количествата и сроковете на доставка от доставчика.

Дефиницията на задачите на снабдителската логистика е валидна на това общо и агрегирано ниво за почти всички предприятия от производствената сфера. Процесните модели предлагат подход за създаване на единно и независимо от вида на предприятието разбиране на задачите на снабдителската логистика. Той служи за база на предприятието по-късно да създаде модел на специфичния за организацията процес на снабдяване. Важно изискване за това е недвусмисленото разграничаване на съответните процеси. Освен това, степента на детайлизация на процесния модел трябва да се избере на такова ниво, че диференцирането на различните задачи да бъде точно и ясно. От друга страна степента на абстракция на модела трябва да е толкова обща, че той да е приложим, въпреки различието на задачите и процесите в предприятието, т.е. идентифицираните процеси да се представят изцяло и недвусмислено в обвързан процесен модел.

ПРОЦЕСЕН МОДЕЛ “ОПЕРАТИВНО СНАБДЯВАНЕ”

В литературните източници, посветени на снабдителската логистика се представя по широк и пълен обхват от основни процеси на снабдителската логистика. В статията са разгледани само два, поради това че са спазени изискванията и са предназначени като основа на “Метода на идентифициране на потенциални грешки чрез показатели.

Снабдяването, като част от логистичната система на предприятието, се състои от два основни процеса, които имат съответно прилежащи им частични подпроцеси, а именно:

1. ПОРЪЧКИ
 - Поръчване
 - Контрол на поръките
2. ОСИГУРЯВАНЕ
 - Постъпване на стоки
 - Входящ контрол на стоките
 - Складиране на стоките
 - Отпускане на материали

Описание на частичните процеси

- Поръчване

С провеждането на подходящи изчисления, въз основа на наличната информация от производството, се определят brutните потребности от материали, необходими на производствените отдели.

Под brutни потребности се разбира потребността от даден материал, появяваща се в даден период без да се вземат предвид както наличните, така и гаранционни запаси от него. За определяне на потребностите съществуват множество методи и модели, които се прилагат от организациите в зависимост от техните приоритетни цели, съответната област на специализация и характерните особености на браншовия им отрасъл.

Поръчването има за задача да определи потребностите от необходимите за снабдяване артикули и на тази база да генерира пръчка. За различните потребности се извършва планиране чрез установяване на моментите на поръчка и обемите на поръчката.

- Текущ контрол на поръките

Текущия контрол на поръките проследява процеса на поръчване от неговото стартиране до постъпването на доставките. Освен това се разкриват вече просрочените срокове на доставка и се прилагат подходящи мероприятия.

- Постъпване на материали

Постъпващите доставки най-напред трябва да бъдат приети, където се извършват приемо-предавателни процедури и тяхната идентификация.

В зависимост от метода на доставка и типа на опаковка може да се окаже необходимо

доставените материали да бъдат разопаковани и/или преопаковани. Счетоводните записи регистрират момента на постъпване, размера на доставените количества от съответния артикул, както и стойността им.

- Входящ контрол на доставките

В зависимост от договора за доставка или вътрешните правила, доставените артикули преминават през входящ контрол, чрез който се проверява качеството на доставките и се извършва документиране в съответните контролни формуляри. При липсващи количества или лошо качество се изработва рекламация. Частичният процес завършва с регистриране на приемането на стоката. След този момент, артикулите са под разпореджване на предприятието.

- Складиране на материали

Складирането, като частичен процес, има за цел да постигне и осигури:

- намаление на транспортните разходи;
- достатъчен капацитет за съхранение на необходимите за производството материали;
- съхранение на незавършено производство и готова продукция;
- промените в пазарните условия/сезонни, флуктоации и др./
- преобразуване на производствения асортимент в потребителски др.

- Отпускане на материали

От съществено значение за снабдителската логистика е да се познава структурата на потребление на отделните материални позиции. Често пъти в предприятията снабдяваните материали са разпределени в ABC или XYZ категории, за които се прилагат различни стратегии на снабдяване, а именно:

- Снабдяване, протичащо паралелно на производствения процес;
- Предварително снабдяване с формиране на материален запас;
- Инцидентно снабдяване само в случай на потребност.

Отпускането на материали като частичен процес е резултат от заявена и изпълнена поръчка за доставка на определени материални ресурси необходими на производствената дейност. Пускането на поръчка е резултат от предварително установени или прогнозиранни необходимости от съответните материални позиции.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Описаният процесен модел позволява обективен поглед върху снабдителската логистика. Използван като основа, процесният модел позволява на всяко предприятие да проектира собствен модел съответстващ на прилежащите му процеси. Процесният модел изобразява същността на снабдителската логистика.

Недвусмисленото разграничаване на процесите и частичните процеси позволява извеждане на подходящи показатели и системи от показатели, необходими за обективен анализ, както и за проектиране на модели за контролинг в процесите на снабдителската логистика.

ЛИТЕРАТУРА

Гаторна и др. 1996: Дж. Гаторна и др., *Основи на логистиката и дистрибуцията*, изд. Делфин прес, Б., 1996.

Димитров и др. 2006: Ив.Димитров, Д.Павлова, Показатели и системи от показатели в снабдителската логистика, *IV международна конференция "Мениджмънт и инженеринг"*, С., 2006.

Димитров и др. 2006: Ив.Димитров, Д.Павлова, Възможности за приложение на методите за управление на качеството в снабдителската логистика, *IV международна конференция "Мениджмънт и инженеринг"*, С., 2006.

Димитров и др. 2006: Ив.Димитров, Д.Павлова, Система за текущ контрол на логистичните цели в рамките на системата

за ранно предупреждение в снабдителската логистика, *VI международна конференция "Съвременни проблеми в теорията и практиката на управление на предприятията"*, В., 2006.

Димитров 2004 : Ив.Димитров, *Логистичен мениджмънт*, изд. Университет "Проф.д-р Ас.Златаров", Б., 2004.

Дракър 2002: П. Дракър, *Ефективно управление*, изд."Класика и стил", С., 2002.

Македонска и др. 2001: Д. Македонска, Н.Казаков, Ив. Димитров, *Основи на логистиката*, изд."Транслогистик", С., 2001.

Porter M. E. : *Comperative Advantage – Creating and Sustaining Superior Performance*, The Free Press, 1985.

Porter M. E.: *Coalitioons and Global Strategy*, Boston, HBSR, 1986.

Ullmann, W.: *Controlling logistischer Produktionsabläufe am Beispiel des Fertigungsbereichs. Fortschrittsberichte VDI, Reihe 2, Nr. 311, VDI-Verlag, Düsseldorf , 2004.*

VDI (Hrsg.): *VDI-Richtlinie 4400: Logistikkennzahlen für die Beschaffung. VDI-Handbuch Materialfluss und Fördertechnik, Band 8. VDI-Verlag, Düsseldorf 2000.*

Weber J.: *Logistik-Controlling* Schaeffel-Poeschel Verlag, Stuttgart 1993.

Представена за печат 10. 10. 2006 г.